

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ

(1906 - 1976)

Μιά δρῦς τῆς ἑλληνικῆς Γλωσσολογίας ἔπεσε ξαφνικὰ τὸ φετινὸ φθινόπωρο, ὁ Νικόλαος Π. Ἀνδριώτης. Ὁ Ἀνδριώτης κοιμήθηκε γιὰ πάντα τὶς πρῶτες ὥρες τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 1976.

Καθηγητῆς τῆς Γλωσσολογίας στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1944 ἀπεχώρησε ἀπὸ τὴν πανεπιστημιακὴ του ἔδρα ὡς ὁμότιμος καθηγητῆς τὸν Αὐγούστο τοῦ 1969. Τὸν Μάιο τῆς ἴδιας χρονιάς δύο ἀπὸ τοὺς παλαιούς μαθητάς του — βοηθοὶ τότε στὸ Σπουδαστήριο τῆς Γλωσσολογίας —, ὁ κ. Μ. Σετᾶτος καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, μαζί με τὸν καθηγητὴ κ. Λίνο Πολίτη βρεθῆκαμε ἀνάμεσα στὸ ἀκροατήριο τοῦ τελευταίου μαθήματός του. Δὲν θὰ ξεχάσουμε τὴ συγκίνηση ποὺ ἔνωσε τότε — σχεδὸν ἔκλαιγε — ὅταν ἀποχαιρετοῦσε τοὺς τελευταίους μαθητάς του καὶ ἐγκατέλειπε τὴν πανεπιστημιακὴ ἔδρα. Τὰ τελευταῖα του λόγια ἦταν ἓνα ἐγκώμιο τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὴ μελέτη τῆς ὁποίας εἶχεν ἀφιερῶσει τὴ ζωὴ του: «νὰ ἀγαπᾶτε καὶ νὰ φυλάγετε σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ τὴν ἑλληνικὴ μας γλώσσα» εἶπε ἀποχαιρετώντας τοὺς μαθητάς του, «αὐτὴ τὴ γλώσσα ποὺ ἔζησε καὶ ζῆ τόσα χρόνια ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ μέχρι σήμερα. Αὐτὴ τὴ γλώσσα ποὺ ἓνας ὀνομαστός γερμανὸς φιλόλογος, ὁ W. Schulze, τὴ χαρακτήρισε ὡς τὴν ὠραιότερη γλώσσα τοῦ κόσμου καὶ πίστευε πὼς ἂν μπορούσαν νὰ γίνουν καλλιστεῖα γλωσσῶν κανένας δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ δώση τὸ σκῆπτρο σὲ ἄλλη γλώσσα». Στὴν ἔδρα τὸν ἀποχαιρέτησε ὁ συμμαθητῆς, φίλος καὶ συναδέλφος του κ. Πολίτης με ἀπλὰ συγκινητικὰ λόγια καὶ ἡ ἀποχώρηση ἀπὸ τὴν αἴθουσα ἔγινε μέσα σὲ μιὰ βαριὰ ἀτμόσφαιρα λύπης ὅλων μας γιὰ τὸ δάσκαλο ποὺ ἀποχαιρετοῦσε τὸ Πανεπιστήμιο, τὴ διδασκαλία καὶ τοὺς μαθητάς καὶ συναδέλφους του. Λίγοι βέβαια γνώριζαν πὼς ἦταν καὶ ἡ ὑγεία του κλονισμένη ἀπὸ τότε καὶ ἦταν κι αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ τὸν ἀνάγκασαν νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο κάπως νωρίτερα: «ἔχω πολλοὺς λόγους νὰ ἀποχωρήσω καὶ κανένα νὰ μείνω» ἔλεγε σὲ ὅσους τοῦ συνεβούλευαν νὰ χρησιμοποιοῦσῃ τὰ δικαιολογητικὰ ποὺ ἀποδείκνυαν τὴν πραγματικὴ του ἡλικία καὶ ὄχι ἐκείνη ποὺ «ἔγραψαν»

οἱ ἑλληνικὲς Ἀρχές ὅταν ἤλθε ἀπὸ τὴν Ἰμβρο, τὸ νησί ὅπου γεννήθηκε. Ἀπὸ τότε σχεδὸν ὁ Ἀνδριώτης ἄρχισε νὰ σκέπτεται ὅτι πλησίαζε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ὄταν τὸ 1960 δημοσίευσε μιὰ ἐργασία του στὴν καθαρεύουσα, παρὰ τὶς πεποιθήσεις του, δικαιολόγησε τὸ γεγονός τινύζοντας ὅτι τὸ περιοδικὸ γιὰ τὸ ὁποῖο προοριζόταν ἡ μελέτη του δὲν δεχόταν πραγματεῖες γραμμένες στὴ Δημοτικὴ καὶ πὼς ἂν ξανάγραφε τὴ μελέτη του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ θὰ χρειαζόταν ἀρκετὸν χρόνον «καὶ ἐπειδὴ» ἔγραφε «τὰ χρόνια ποὺ μοῦ ὑπολείπονται λιγύστεψαν, σκέφτηκα ὅτι, παρὰ νὰ πάη χαμένη καλύτερα θὰ ἦταν νὰ τὴν τυπώσω ὅπως γράφτηκε. Μὲ παρηγορεῖ ἡ σκέψη ὅτι, ὡς καθαρὰ ἐρευνητικὴ ἐργασία, προορισμένη γιὰ πολὺ λίγους εἰδικούς, ἢ ἀξίζει κάτι ὡς περιεχόμενο, ὅποτε ἡ καθαρεύουσα δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὴ ζημιώση, ἢ δὲν ἀξίζει τίποτε, ὅποτε ἡ δημοτικὴ δὲν θὰ τὴν ἔσωζε»¹.

Ὁ Ἀνδριώτης ἀνήκει στὴ γενιὰ τῶν φιλολόγων ποὺ πρόλαβαν νὰ μαθητεύσουν στὸν Γ. Ν. Χατζιδάκη, τὸν ἰδρυτὴ τῆς Γλωσσολογίας στὴ χώρα μας, καὶ ποὺ ἀγάπησαν τὴ νέα ἐπιστήμη καὶ τὴν καλλιέργησαν μὲ συνέπεια καὶ μερικοὶ μὲ πάθος. Ἀναφέρω τὸν Γ. Ἀναγνωστόπουλο, τὸν Ε. Μπούτουρα, τὸν Μ. Τριανταφυλλίδη, τὸν Β. Φάβη.

Ὡς καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δίδαξε σ' αὐτὴν 25 ὀλόκληρα χρόνια: Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, Εἰσαγωγὴ στὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴ Γλωσσολογία, Ἱστορικὴ Γράμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας (Φωνητικὴ, Μορφολογία), Σημασιολογία καὶ Γενικὴ Γλωσσικὴ, καθὼς καὶ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς διαλέκτους σὲ Φροντιστήρια.

Στὰ ἑλληνικὰ γράμματα παρουσιάστηκε πολὺ νέος — κάπου 22 χρονῶν — μὲ μιὰ ἐργασία του γιὰ τὸν συμπατριώτη του ἱστορικὸ τῆς ἀλώσεως Κριτόβουλο τὸν Ἰμβριο. Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικά» τὸ 1928. Μὲ τὴν ἐγκατάσταση τῆς οἰκογένειάς του στὴ Σαμοθράκη θέλησε νὰ τιμῆσῃ τὴν πνευματικὴ κληρονομιά τοῦ νησιοῦ ποὺ τὸν φιλοξένησε. Δυὸ ἀκόμα μελέτες του τὴν ἴδια καὶ τὴν ἄλλη χρονιά (1928, 1929) τὶς ἀφιέρωσε τῇ μιᾷ στὸν Νικόλαο Φαρδύ, ἕναν ὀνομαστὸ λόγιον τῆς Σαμοθράκης τοῦ περασμένου αἰῶνα (ποὺ ὡς πρωτοπόρος τῆς ἰδέας τῆς καταργήσεως τῶν τόνων ἔφερε στὸν νοῦ ἕναν ἄλλο συμπατριώτη του, τὸν Ἀρίσταρχο Σαμόθρακα, ποὺ τοὺς εἶχε ἐπινοήσει) καὶ τὴν ἄλλη στὴν περιγραφή μερικῶν προϊστορικῶν τάφων τῆς Σαμοθράκης.

Οἱ γενικὲς φιλολογικὲς ἀνησυχίες του, ὡς ὅτου προσανατολισθῆ καὶ πάρη τὴν ὀριστικὴ κατεύθυνση πρὸς τὴ Γλωσσολογία, ὅπου πρόκειται

1. Παράλληλοι σημασιολογικαὶ ἐξελιξίσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας, Θεσσαλονικὴ 1960, σ. 3 (Ἀντὶ προλόγου).

νά σταδιοδρομήση και νά διαπρέψη, τελειώνουν με μιὰ λαογραφική μελέτη: Λαογραφικά τῶν Ἴονίων νήσων (1929). Ὑστερα ἀφοσιώνεται ὀλόψυχα στήν καλλιέργεια τῆς Γλωσσολογίας. Διορίζεται πρῶτα συντάκτης στοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας (1928). Τὴν ἐπιστήμη τὴν ὁποία ἀποφάσισε νά διακονήσῃ τὴν τιμᾶ ἀρχίζοντας με μιὰ μελέτη ἀφιερωμένη στοῦ ἰδιώμα τῆς ἰδιαίτερῆς του πατρίδας τῆς Ἰμβρου (1930), ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ διδακτορική του διατριβή. Ὑστερα καταπιάνεται με γενικότερα προβλήματα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, κυρίως τῆς νέας: Περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν νόθων *i* καὶ *u* ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ (1931), Ἡ δημοτικὴ γλώσσα στήν ἐπιστήμη (1932), Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν βορείων ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς (1933) κἄ.

Με τις σπουδές του ὁ Ἀνδριώτης ὡς ὑπότροφος στή Βιέννη καὶ τὸ Βερολίνο, συμπλήρωσε τὴ γλωσσολογική του κατάρτιση παρακολουθώντας κυρίως μαθήματα ἰνδοευρωπαϊκῆς Γλωσσολογίας. Ἰδιαίτερα στή Βιέννη εἶχε τὴν τύχη νά ἀκούσῃ τὰ μαθήματα τοῦ γνωστοῦ ἐλληνιστῆ Γλωσσολόγου P. Kretschmer, τὸν ὁποῖο ὕστερα πολὺ συχνὰ ἀνέφερε στίς παραδόσεις του. Με τις ἐργασίες πού ἀκολούθησαν ὁ Ἀνδριώτης ἀποδείχτηκε βαθύς μελετητῆς τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσας, καὶ κυρίως μοναδικὸς γνώστης τῶν νεοελληνικῶν ἰδιωμάτων καὶ διαλέκτων. Ἰδιαίτερα ἀσχολήθηκε με τὰ βόρεια ἰδιώματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς, ὅπως μᾶς δείχνουν τὰ δημοσιεύματά του: Φωνητικὰ τῶν βορείων ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς (1933), Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν βορείων ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς (1933 πού εἶδαμε), Τὰ ὄρια τῶν βορείων, ἡμιβορείων καὶ νοτίων ἐλληνικῶν ἰδιωμάτων τῆς Θράκης (1943/4), Ἡ ἔρευνα τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς Μακεδονίας (1949), De quelques faits phonetiques du dialecte moderne de Samothrace (1939), πού μέρος του ἀναδημοσιεύτηκε με νεώτερο τίτλο (σ. 159-197): La loi de prophylaxie dans le vocalisme néogrec (1974) κἄ.

Πολλές ἐπίσης μελέτες του ἀναφέρονται στὰ ἰδιώματα τοῦ Πόντου. Ἐκτὸς ἀπὸ φωνητικὰ, μορφολογικὰ, σημασιολογικὰ καὶ λεξιλογικὰ θέματα τῆς Ποντιακῆς, σημαντικὴ εἶναι καὶ ἡ αὐτοτελὴς μελέτη του γιὰ τὸ καππαδοκικὸ ἰδιώμα τῶν Φαράσων (Τὸ γλωσσικὸ ἰδιώμα τῶν Φαράσων [1948]).

Μελετητῆς καὶ λάτρης τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ εἰδικότερα τῆς ποιήσεως μᾶς ἔδωσε δύο μελέτες γιὰ τὴ γλώσσα (= τὸ ὕφος) τοῦ Παλαμᾶ (Ἡ γλώσσα τοῦ Παλαμᾶ [1943]) καὶ τοῦ Κάλβου (Ἡ γλώσσα τοῦ Κάλβου [1946]), ὅπως καὶ δύο μελέτες του γενικότερα γιὰ τὸ ὕφος τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσας: Τὸ ὕφος καὶ τὰ προβλήματά του στή γλώσσα μας (1944) καὶ Συμβολὴ στή μελέτη τῶν στοιχείων τοῦ ἐλληνικοῦ ὕφους (1945). Ἀκολούθησαν ὕστερα εἰδικότερες μελέτες, ὅπως:

'Η αντίφραση στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα (1946) καὶ 'Η παρωδία στὴ γλῶσσα μας (1946).

Στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ἱδρυσε ὡς παράρτημα τῆς ἔδρας του τὸ Διαλεκτολογικὸ Ἄρχεῖο, τὸ ὁποῖο ἄρχισε νὰ τὸ πλουτίζει μὲ τὴ συστηματικὴ συλλογὴ τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων. Καρπὸς τῆς δραστηριότητός του αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ δημοσίευση ἀρκετῶν μελετῶν σχετικὰ μὲ τὰ νεοελληνικὰ ἐπωνύμα, ὅπως: Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων (1947), Familiennamen als Taufnamen in Griechenland (1957), Die mittel- und neugriechischen Metronymika (1961), Zur Morphologie der mittel- und neugriechischen Familiennamen (1963), Τὰ βυζαντινὰ νεοελληνικὰ ἐπωνύμα (1965), Μορφολογία τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων (1970). 'Η τελευταία: Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων («Ἑλληνικά» 28 [1975] 394 κέξ.) κυκλοφόρησε λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του.

Τὸν Ἀνδριώτη τὸν ἀπασχόλησε ἐπίσης καὶ τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς μὲ τις γλῶσσες τῶν γειτονικῶν μας λαῶν. Τὰ σχετικὰ δημοσιεύματά του εἶναι: Μελέτη γιὰ τὰ ἑλληνικὰ δάνεια τῆς Βουλγαρικῆς καὶ δύο μεταφράσεις, μιὰ τοῦ Α. Balabanov: 'Η Βουλγαρία καὶ ὁ κλασσικὸς πολιτισμὸς, καὶ ἡ ἄλλη τοῦ W. Beschvief: Βούλγαροι καὶ Ἑλληνες στὶς ἀμοιβαῖες τους ἐπιδράσεις ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες. Τελευταία μιὰ μελέτη του: Τὸ ὁμόσπονδο κράτος τῶν Σκοπίων καὶ ἡ γλῶσσα του (1960), ποὺ δημοσιεύτηκε πρῶτα σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση (1957) καὶ ὕστερα καὶ σὲ γερμανικὴ (1966), ἐπέσυρε τὴν προσοχὴ τῶν ξένων ἐπιστημόνων καὶ προκάλεσε τὴν ἀντίδραση τοῦ βουλγάρου ἱστορικοῦ N. Todorov, ὁ ὁποῖος, ὅπως καὶ ἄλλοι βούλγαροι ἐπιστήμονες¹, παρασύρθηκε ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς παρουσίας πολλῶν σλαβικῆς ρίζας τοπωνυμίων στὴ χώρα μας. Τὸ περιεχόμενον τῆς μελέτης του αὐτῆς ἦταν καὶ τὸ θέμα διαλέξεως ποὺ ἔδωσε ὄχι μόνον στὴ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως στὴν Κοζάνη καὶ στὴ Φλώρινα.

'Απὸ τὰ δύσκολα χρόνια τῆς χιτλερικῆς κατοχῆς ἐτοίμαζε τὸ Ἐτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς Κοινῆς Νεοελληνικῆς. 'Η πρώτη του ἔκδοση ἔγινε τὸ 1933 καὶ ἡ δευτέρα βελτιωμένη καὶ αὐξημένη τὸ 1968. Μὲ τὸ ἔργο του αὐτὸ ὁ Ἀνδριώτης ἔγινε εὐρύτερα γνωστὸς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐρώπη.

Στὸ γλωσσικὸ ζήτημα τῆς πατρίδας μας ὁ Ἀνδριώτης νωρὶς πῆρε τὴ θέση ποὺ ἔχουν ἄρειοι ὄλοι οἱ φωτισμένοι λόγιοι Ἑλληνες, οἱ ὁποῖοι

1. Π. χ. J. Zaimov, Ἐγκαταστάσεις τῶν βουλγάρων Σλάβων στὴ βαλκανικὴ χερσόνησο, γιὰ τὸ ὁποῖο βλ. Α. I. Thavoris, The Slavs and Slav toponyms and their endings in Greece, Cyrillomethodianum 3 (1975) 190 κέξ.

στην καλλιέργεια τῆς Δημοτικῆς ἐβλεπαν τὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ προκοπὴ τοῦ τόπου. Ἐνα ἀπὸ τὰ πρῶτα του μελετήματα στὰ ὁποῖα ἀνέπτυξε τὶς ἀπόψεις του ἦταν: Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα στὴν ἐπιστήμη (1932). Ἀπὸ τότε ὅλα σχεδὸν τὰ δημοσιεύματά του εἶναι γραμμένα στὴ Δημοτικὴ, τὴν ὁποία, ὡς μιὰ ἐνιαία γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, ὄχι μόνο στὴ διδασκαλία του, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες εὐκαιρίες, ὑπεράσπιζε μὲ τὰ πειστικὰ ὄπλα τῆς ἐπιστήμης του. Χαρακτηριστικὰ ἐπίσης εἶναι τὰ μελετήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ γλωσσικὸ ἔργο τοῦ Τζάρτζανου, τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Τριανταφυλλίδη, καθὼς καὶ ἡ πρυτανικὴ του ὀμιλία μὲ τὸν τίτλο: Γλῶσσα καὶ Ἔθνος (1963). Ἀφάνταστα μεγάλη ἦταν ἡ χαρὰ του ὅταν τώρα στὸ τέλος τῆς ζωῆς του εἶδε ἐπὶ τέλους νὰ ἐκπληρώνεται ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερά του ὄνειρα, ἡ καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς, ποῦ ἀποτελοῦσε πίστη του στηριγμένη στὴ σοφία ποῦ ἀπόκτησε καλλιεργώντας τὴ γλωσσολογικὴ ἐπιστήμη. Πρόλαβε νὰ χαρῆ τὴν ἐπίσημη καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς σὲ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες χαρὲς ποῦ ἀξιόθηκε νὰ γευτῆ, κοντὰ σὲ μιὰ ἄλλη χαρὰ ποῦ ἔνωσε παλαιότερα, ὅταν στὴν καθιερωμένη ἐπίσημη τελετὴ περιβλήθηκε τὸ πρυτανικὸ ἀξίωμα καὶ εἶχε θεωρήσει τότε τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὴν κορυφαία τῆς ζωῆς του. Τὴ χαρὰ ἐκείνη ζήτησε τότε ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς του νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ τὴ μοιραστῆ «μὲ ἕνα ἀγαπημένο του πρόσωπο», ποῦ, ὅπως τόνιζε στὴν ὀμιλία του «δὲν ὑπάρχει πιά, ἀλλὰ ποῦ τὸ παράδειγμά του ἐνέπνευσε τὴ ζωὴ μου, ἕναν ἀπλὸ ἄνθρωπο ποῦ δὲν γνώρισε καμμιά διάκριση, ἀλλὰ ὑπῆρξε ἀγαθὸς καὶ ἀκέραιος, ποῦ ἐπὶ 50 συνεχῆ χρόνια δίδασκε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ ἔψαλλε μὲ ἀγγελικὴ φωνὴ τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ στὶς ἐκκλησιές τοῦ νησιοῦ μας» καὶ ποῦ ἦταν ὁ πατέρας του.

Ἄλλη μιὰ χαρὰ ἐπίσης ἔνωσε ὁ Ἀνδριώτης ὅταν τελευταῖα, τὸ 1974, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Αὐστρίας τὸν ἐξέλεξε ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς γιὰ τὸ ἔργο του: *Lexikon der Archaismen in neugriechischen Dialekten*.

Χαρακτήρας ἥπιος, εὐγενικός, πρᾶος, ἤρεμος συνεδύαζε τὴ σοφία καὶ τὴν καλοσύνη μὲ τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ πονοῦσε καὶ ὑπέφερε καὶ ἀγανακτοῦσε, ὅταν ἀντιμετώπιζε τὴν κακία ἄλλων ἀνθρώπων. Γιατὸ καὶ νουθετοῦσε ἐπικρίνοντας καὶ ἐπέκρινε συγχωρώντας, ἰδίως ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ νέους ἢ μαθητάς του.

Ἦταν μέλος πολλῶν ἐπιστημονικῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων. Χρημάτισε Ἀντιπρόεδρος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ τοῦ Ἰδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη (Ἰνστιτοῦτο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν). Ὑπῆρξε Γραμματέας στὴν Ἐπιτροπὴ ποῦ μὲ Πρό-

εδρο τὸν Μ. Τριανταφυλλίδη συνέγραψε τὴ Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς (ΟΕΣΒ 1941).

Ἔλαβε μέρος σὲ πολλὰ συνέδρια στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἔδωσε ἀρκετὲς διαλέξεις σὲ ἰδρύματα, μορφωτικούς Συλλόγους καὶ Σωματεῖα τῆς χώρας.

Ἐκτὸς ἀπὸ μελέτες, πάνω ἀπὸ 150, δημοσίευσε κριτικὲς καὶ ἄρθρα σὲ πολλὰ ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικά, ὅπως π.χ. στὴν Ἀθηνᾶ, στὴ Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεῖα, στὰ Ἑλληνικά, στὴ Νέα Ἑστία, στὴ Glotta, στὴ Byzantinische Zeitschrift καὶ ἄλλοῦ. Τὸ σύνολο τοῦ συγγραφικοῦ του ἔργου ἀναγράφεται τώρα σὲ εἰδικὸ κατάλογο στὸν μεγάλου τιμητικὸ τόμο, τὸ ANTIΧΑΡΙΣΜΑ, στὸν ὁποῖο ἀναδημοσιεύονται 88 ἐργασίες του, καὶ τὸν ὁποῖο τοῦ ἀφιέρωσαν μαθηταὶ του μὲ τὴ συμπαράσταση πολλῶν ἄλλων μαθητῶν του, φίλων, συναδέλφων του, Ἰδρυμάτων, Πανεπιστημίων καὶ Κράτους. Τὸν τόμο αὐτὸν δὲν πρόλαβε ὁ Ἀνδριώτης νὰ τὸν χαρῆ ὀλοκληρωμένον. Πρόλαβεν ὅμως νὰ δῆ καὶ χάρηκε καὶ τὰ τελευταῖα τυπογραφικὰ δοκίμια τῆς μέρας ἀκριβῶς πού ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ!

Ὁ Ἀνδριώτης ἔφυγε μὲ τὴ συναίσθηση πὼς ἔκανε τὸ καθῆκον του καὶ ὡς Ἕλληνας καὶ ὡς ἐπιστήμονας καὶ ὡς ἄνθρωπος. Κι ἀκόμα ἔφυγε μὲ τὴν ἱκανοποίηση καὶ τὴν εὐτυχία πού ἔχουν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι καὶ ἰδιαίτερα οἱ ἐκπαιδευτικοί, ὅταν νιώθουν ὅτι ὅλοι γύρω τους, μαθηταὶ, συνάδελφοι, φίλοι, συνάνθρωποι τοὺς σέβονται, τοὺς ἀγαποῦν καὶ τοὺς ἐκτιμοῦν.

Τέλος, ἔφυγε καὶ μὲ τὴ χαρὰ πὼς μιὰ καλύτερη καινούργια ἐποχὴ ἀρχίζει γιὰ τὴν Ἑλλάδα τώρα πού καθιερώθηκε ἡ Δημοτικὴ στὴν Ἐκπαίδευση. Γιὰ τὴν καθιέρωση αὐτὴ ἀγωνίστηκε καὶ ὁ ἴδιος, γιὰτὶ πίστευε καὶ αὐτὸς πὼς μόνο μὲ μιὰ γλῶσσα, τὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα, τὸ Ἔθνος θὰ προκόψῃ. Τὴ γλῶσσα τῆς ὁποίας τὴν ἱστορία, τὶς διαλέκτους καὶ τὰ ἰδιώματα ἀγάπησε καὶ μελέτησε σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του.

A. I. ΘΑΒΩΡΗΣ